دوپینگ فوری شب امتحان

درس هفتم: تاریخ ادبیات قرن چهاردهم

@DaneshSad

ادبیات دورهٔ معاصر تا انقلاب اسلامی

- ادبیات معاصر
- آثار ادبی‌ای که **پس از مشروطیت** پدید آمده‌اند.
- پیدایش و گسترش شعر معاصر با چه رویدادهایی همراه بود؟
- انقلاب مشروطیت
- پایان سلسلهٔ قاجار
- سلطنت رضاشاه
- رضاشاه
- مدرن کردن همهٔ ابعاد جامعه
- استبداد و ارعاب آزادی‌خواهان
- برکناری از سلطنت در شهریور ۱۳۲۰ (همزمان با جنگ جهانی دوم) تحت فشار کشورهای سلطه‌گر
- محمدرضا شاه
- آزادی‌های نسبی سیاسی و اجتماعی برای جلب نظر روشن‌فکران ← گسترش و تثبیت ادبیات
- سیاست‌ها و رفتارهای نادرست ← انزوای برخی روشن‌فکران
- در ادبیات معاصر چه چیزهایی مورد توجه قرار گرفت؟
- نوآوری‌ها
- اندیشه‌های باستان‌گرا
- شعرهای ترجمه‌ای

◄ شعر دورهٔ معاصر (شعر نو)

پیشگامان شعر نو: تلاش برای **تغییر** شعر فارسی از نظر **قالب و محتوا**

- تقي رفعت
- شمس کسمایی
- ابوالقاسم لاهوتی
- جعفر خامنه‌ای
- نیما یوشیج

نوآوری نیما در چه حوزه‌هایی بود؟

- تخیل
- احساس
- معنی
- فرم
- ساختار

دوپینگ فوری شب امتحان

دورهٔ اول: رضاخان (۱۳۰۴ تا شهریور ۱۳۲۰)

- درخشش نیما
- جدال بر سر شعر کهنه و نو

دورهٔ دوم: آغاز حکومت محمدرضا تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

- فضای سیاسی آزادتر
- انتشار اشعار نیما و دیگر نوگرایان در نشریاتی چون روزگار نو و سخن
- مهم‌ترین حادثهٔ ادبی: تشکیل اولین کنگرهٔ نویسندگان و شاعران ایران در تیر ۱۳۲۵
- نیما در آن «آی آدم‌ها» را خواند.
- پس از آن شیوهٔ نیما در کنار شعر سنتی رواج یافت.

دورهٔ سوم: کودتای ۲۸ مرداد تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲

- حکومت دوبارهٔ استبداد
- ادامهٔ شعر نو تغزلی
- از دورهٔ قبل شروع شده بود.
- از طرف حکومت تقویت شد.
- در دهه‌های ۲۰ و ۳۰ از گسترده‌ترین جریان‌ها شد.
- سرخوردگی و یأس شاعران و روشن‌فکران پس از کودتای ۲۸ مرداد
- رواج جریان سمبولیسم اجتماعی یا شعر نو حماسی
- توجه به مسائل سیاسی و اجتماعی
- توجه به مشکلات و آرمان‌های مردم

دورهٔ چهارم: از ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷

- رنگ و مفهوم تازهٔ مبارزه
- فضای متشنج جامعه
- مسیر عمدهٔ شعر: اجتماعی و حماسی
- کمال جریان‌های ادبی دوره‌های پیشین:
- دست یافتن بهتر و هنری‌تر شاعران به جوهر شعر
- مضمون: نقد اجتماعی

@DaneshSad

دوپینگ فوری شب امتحان

مشهورترین شاعران دورهٔ معاصر

- پروین اعتصامی
- فریدون توللی
- محمدحسین شهریار
- نادر نادرپور
- فریدون مشیری
- نصرت رحمانی
- فروغ فرخزاد
- منوچهر شیبانی
- اسماعیل شاهرودی
- مهدی اخوان ثالث
- احمد شاملو
- سیاوش کسرایی
- منوچهر آتشی
- پرویز ناتل خانلری
- حمید مصدق
- مهدی حمیدی شیرازی
- هوشنگ ابتهاج
- محمدرضا شفیعی کدکنی

@DaneshSad

◀ نثر معاصر

آثار ترجمه‌شده از زبان‌های اروپایی در دورهٔ بیداری ← گرایش نثر به سادگی

زمینه‌های گرایش به رمان‌نویسی و نثر داستانی: سفرنامه‌های خیالی **عبدالرحیم طالبوف** و **زین‌العابدین مراغه‌ای**

دوپینگ فوری شب امتحان

اولین‌ها: ۱۳۰۱

- رمان تاریخی: شمس و طغرا - محمدباقر میرزا خسروی
- رمان اجتماعی: تهران مخوف - مرتضی مشفق کاظمی

نثر داستانی معاصر: یکی بود، یکی نبود - محمدعلی جمال‌زاده

نمایشنامه: جعفرخان از فرنگ برگشته - حسن مقدم

نسل اول

- صادق هدایت: سگ ولگرد
- صادق چوبک: تنگسیر
- بزرگ علوی: چشم‌هایش

تلفیقی (تلفیق آنچه داشتیم و آنچه از شیوه‌های غربی گرفتیم)

- جلال آل‌احمد: مدیر مدرسه
- سیمین دانشور: سووشون

تقی مدرسی

محمود اعتمادزاده

غلامحسین ساعدی

جمال میرصادقی

مقاومت (بعد از خرداد ۱۳۴۲)

- شروع مقاومت: مبارزات ملی شدن صنعت نفت + قیام ۱۵ خرداد
- مضمون رایج: مبارزه و پایداری
- اضطراب سیاسی و ترس ناشی از بدفرجامی و زندان بر اغلب داستان‌ها حاکم است.
- داستان کوتاه
- ترجمهٔ آثار داستانی آمریکای لاتین
- همدردی با ستم‌کشیدگان دنیا
- کثرت نویسندگان
- استفاده از زبان عامیانه
- آسان شدن نویسندگی برای طبقات مختلف
- آماده شدن نثر برای قبول افکار گوناگون
- ترجمهٔ داستان‌های اروپایی ← معمول شدن داستان‌نویسی در فارسی
- آشنایی با تحقیقات اروپاییان ← تغییر روش تاریخ‌نویسی و تحقیق در مسائل ادبی
- احمد محمود
- همسایه‌ها
- علی‌محمد افغانی
- شوهر آهوخانم
- هوشنگ گلشیری
- برهٔ گمشدهٔ راعی
- امین فقیری
- دهکدهٔ پرملال

@DaneshSad

دوپینگ فوری شب امتحان

دورهٔ انقلاب اسلامی

ادبیات انقلاب اسلامی از سال‌های پیش از ۱۳۵۷ آغاز شده بود اما از این جهت که **با پیروزی انقلاب تثبیت شد** آن را تحت این عنوان بررسی می‌کنیم.

شعر در دورهٔ انقلاب اسلامی

- **موضوعات**
  - مذهبی و عرفانی
  - جهاد و شهادت و ایثار
  - آزادگی
  - عشق
  - ورود مظاهر فرهنگ غربی
  - طنز و انتقاد اجتماعی
- **درون‌مایهٔ بیشتر سروده‌ها:**
  - محکوم کردن **استبداد** و **بی‌عدالتی**
  - ستایش **آزادی** و آزادی‌خواهان
  - ترسیم افق‌های **امید**بخش پیروزی (برخلاف ادبیات ناامید قبل از انقلاب)
  - تکریم شهید و فرهنگ **شهادت**
    با تکیه بر **اسطوره‌های ملی و تاریخی**
  - طرح **اسوه‌های تاریخی** (خصوصا تاریخ اسلام) مثل پیامبر، حضرت علی و امام حسین و **چهره‌های مبارز** مثل امام خمینی
- **قالب‌ها**
  - سنتی
  - غزل
  - مثنوی
  - رباعی
  - دوبیتی
  - نو
  - نیمایی
  - سپید
- **زبان شعر**
  - **روح حماسی** اشعار دوران مقاومت + **عرفان** ← تحول زبان و محتوا

استمرار ادبیات معاصر در عصر انقلاب

گروه اول

هماهنگی با ارزش‌ها و مفاهیم تازه‌ای که در زندگی اجتماعی شکل گرفته بود.

- تلفیق با ارزش‌های نوین
  - حمید سبزواری
- جریانی کمال‌یافته و پیش‌کسوت
  - قیصر امین‌پور
- افراد
  - سید علی موسوی گرمارودی
  - سید حسن حسینی
  - نصرالله مردانی

@DaneshSad

@DaneshSad

شعر در سال‌های بعد از انقلاب اسلامی

- تأثیرات جنگ تحمیلی
- تحریک عواطف دینی و ملی
- فرهنگ دفاع مقدس
- تأثیر **نگرش حماسی** در زبان و محتوا
- موضوعات
  - مبارزه و دفاع
  - ایثار و شهادت
  - پایداری و شجاعت
  - میهن‌دوستی
- قالب‌های شعری
- شعر نیمایی
  - در **سال‌های آغازین** انقلاب در میان شاخهٔ جوان **مورد توجه نبود.**
  - بعد از مدتی با مقیاسی محدود جای خود را باز کرد اما **عمومیت نیافت**.
  - **هرچه جلوتر رفت، اقبال بیشتر شد**.
- قالب‌های سنتی
  - **چهارپاره**
  - **قصیده**
  - **ترکیب‌بند**
  - **بحر طویل**
- نوآوری
- **غزل - مثنوی** (ادغام غزل با مثنوی)

◄ نثر در دورهٔ انقلاب اسلامی

تکامل ادبیات داستانی برخلاف شعر تا حدودی به طور طبیعی پیش رفت.

تغییر هم در **محتوا**، هم در **فنون و سبک** داستان.

دوپینگ فوری شب امتحان

دههٔ شصت

- کمرنگ بودن جایگاه نسل جوان
- اغلب نویسندگان: پیشکسوتان
- حفظ ارتباط با پیشرفت‌های جهانی این فن ← دانستن زبان بیگانه یا خواندن ترجمهٔ داستان‌های خارجی
- عرضهٔ تجربیات نوین حاصل از تحولات سیاسی اجتماعی به صورت داستان
- محمود دولت‌آبادی
- روزگار سپری‌شدهٔ مردم سال‌خورده
- احمد محمود
- مدار صفر درجه
- زمین سوخته
- اسماعیل فصیح
- زمستان ۶۲
- هوشنگ گلشیری
- آینه‌های دردار
- نسل جوان
- مهارت نداشت.
- کار خود را با داستان کوتاه آغاز کرد و ادامه داد.
- رونق فضای نشر و نگارش ← گرایش شدید به نوشته‌های سیاسی، اجتماعی و انقلابی
- بازگشایی کانون نویسندگان
- انشعاب حزب توده از آن ← کشمکش سیاسی-عقیدتی
- شرایط سیاسی و اوضاع جنگی ← دودستگی
- نویسندگان مذهبی حامی نظام اسلامی
- نویسندگان دگراندیش

سال‌های پس از جنگ و دههٔ هفتاد

- اوج شکوفایی رمان‌نویسی
- داستان‌نویسان مذهبی
- ثبت خاطرات دوران جنگ و عوالم معنوی آن
- مفاهیم نوظهور اجتماعی
- نویسندگان دگراندیش
- پرداختن به تضادها و تناقض‌های روحی انسان معاصر ← رویارویی با تحرکات فکری-سیاسی داخلی و خارجی
- نویسندگان نسل انقلاب:
- علی مؤذنی
- سید مهدی شجاعی
- احمد دهقان
- محمدرضا سرشار
- رضا امیرخانی
- حبیب احمدزاده
- مصطفی مستور
- قالب‌های مورد توجه در این دوره
- خاطره‌نگاری
- زندگی‌نامه‌نویسی
- قطعهٔ ادبی (نثر ادبی)
- ادبیات نمایشی

@DaneshSad